

Проблеми на сигурността

НОВИТЕ СРЕДСТВА НА ЯДРЕНОТО СДЪРЖАНЕ И БЪДЕЩЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ТРИАДА

Иво Цеков

1. Елементи и цели на новата стратегическа триада

Близо половин век светът до голяма степен бе разделен между два противостоящи блока, групирани около Съединените щати и Съветския съюз. Сериозните политически и идеологически различия между двете суперсили превърнаха международните отношения в наелектризирана среда, в която и най-малкият повод можеше да сложи началото на ескалация, водеща до нова световна война. В тази атмосфера на взаимно недоверие и напрежение ядрените оръжия заемаха основно място, явявайки се първостепенен гарант за мощта на съответната държава. Еволюцията във военната доктрина и технологичната дейност доведе до постепенното оформяне на т. нар. стратегическа ядрена триада. По същество тя представлява разпределение на наличните ядрени бойни мощности в различни части на военните сили на дадена страна: сухопътни, военновъздушни и военноморски. За възникване на триадата в нейната пълнота можем да говорим от 1960 г. насетне, защото тогава е пусната на вода първата подводница, носеща на борда си балистични ядрени ракети. С този акт се завършва цикълът, започнат със създаването на стратегическите ядрени бомбардировачи – приети на въоръжение още през 1945 г. – и продължен с разполагането на първите междуконтинентални балистични ракети с ядрени бойни глави през 1959 г. С течение на времето се появяваха нови и усъвършенствани оръжия, които заместваха по-старите, но структурата на триадата остана непроменена до края на 80-те години.

Краят на Студената война и разпадането на Съветския съюз доведоха до поредица от качествени промени в международната среда за сигурност. Двуполосният модел, който характеризираше международните отношения повече от четиридесет години, бе разрушен и структурата на системата претърпя сериозни изменения. Едната от

двете суперсили – СССР – престана да съществува като политически субект, появиха се множество нови държави, а опасността от голям международен конфликт бе изместена от по-малките, но особено интензивни вътрешнодържавни конфликти. Всичко това накара политици, военни и учени да подложат на преценка основите на стратегическата политика на великите държави, а в това число и на ядрените им доктрини.

Съвсем естествено различните сили интерпретират по различен начин заобикалящата ги среда като се опитват да открият в нея предимствата и заплахите за сигурността си. Тази интерпретация до голяма степен зависи от поредица статични и динамични фактори. Сред първите са такива устойчиви елементи като географското положение и историческите дадености, докато вторите включват многообразието от потребности, които възникват и се менят често в резултат на динамиката на международните отношения. Въпреки това всички военни доктрини се обединяват около становището, че десетилетието на деветдесетте години донесе поредица от качествено нови заплахи за националната и световната сигурност. Нарастването на броя на държавите, притежаващи ядрено оръжие, проблемите с контрола на разпространението на такива оръжия и съответните материали, както и опасността от международен ядрен тероризъм са сред най-релевантните по отношение на проблематиката на ядреното съдържане и ядрените оръжия. Ето защо се появи необходимостта от преоценка на съществуващите постулати на стратегическото мислене и предефиниране ролята на ядрените оръжия. В резултат на този мащабен и бавен процес се роди понятието за т. нар. нова стратегическа триада като елемент от националната сигурност през двадесет и първи век.

Донякъде логично, първите опити за преосмисляне на ролята на ядрените оръжия и за модернизация на ядрената доктрина дойдоха от най-голямата ядрена държава и единствена суперсила в момента, Съединените щати.

Още през 1994 г. Конгресът на САЩ постанови изготвянето на мащабно изследване, имащо за цел да направи преглед и оценка на ядрената политика, стратегия, арсенал и инфраструктура на Съединените щати. Резултатът бе един документ, наречен “Преглед на ядрената стратегия”, чиито резултати по категоричен начин отразяват виждането, че подобна оценка на ядрените мощности е повече от наложителна.

Вторият подобен преглед бе оповестен от Пентагона в началото на 2002 г. В него подробно се разглеждат промените в средата за сигурност, възникнали след края на Студената война и се идентифицират случаите, в които ядрените оръжия могат да играят съществена роля. Този доклад очертава връзката между ядрените сили и останалите

военни мощности, поставя нови цели пред тях и посочва стратегии за тяхното бъдещо развитие.

Противно на очакванията, че докладът ще препоръча допълнително съкращаване на ядрените арсенали в светлината на подобрените отношения с Русия, изводите му предизвикаха вълнение и дори открита критика. Основните обвинения бяха, че документът очертава по-съществена роля на ядрените оръжия, увеличаване на броя на целите на американските оръжия и като цяло по-голяма опасност от тяхната реална употреба. Причината за всички тези критики се крие в основното заключение на прегледа на ядрената стратегия – формулирането на т. нар. Нова триада, която да замени традиционната триада от времето на Студената война, състояща се от стратегически бомбардировачи, междуконтинентални балистични ракети и подводници, въоръжени с ядрени ракети.

Съгласно дефиницията, дадена ѝ от последния “Преглед на ядрената политика”, Новата триада се състои от три основни елемента: нападателни мощности, отбранителни мощности и инфраструктура. Нападателните мощности включват както ядрените, така и конвенционалните бойни средства. Ядрените средства се състоят от стратегически (бомбардировачи, междуконтинентални ракети и подводници) и тактически (самолети и ракети с малък и среден обсега на действие, въоръжени с ядрени бойни глави) бойни сили. Конвенционалните средства включват ракети с голям обсега на действие и прецизно насочване (например крилати ракети, носени от подводници) и средства за нападателни информационни операции (например електронни атаки и мрежови компютърни атаки). Целта на нападателния елемент на Новата триада е да осигури на политиците и военните широк набор от надеждни алтернативи, които могат да приложат срещу различните заплахи, породени от новата среда на сигурност. Без съмнение, най-голяма гъвкавост на Новата триада придава включването на конвенционалните оръжия наред с традиционните вече стратегически ядрени такива. Напредъкът във военните технологии и въвеждането на мунициите с прецизно насочване, т. нар. “умни бомби” и др. позволи значението на конвенционалните бойни средства в потенциалните бъдещи конфликти да нарасне значително. Експертите отбелязват, че въвеждането на конвенционалния елемент ще има положително въздействие и върху друг от стълбовете на Новата триада – отбранителната инфраструктура. Например, употребата на прецизни муниции означава по-малко разходи на ресурси, което ще позволи на плановете да релокират по-ефективно наличното въоръжение и да създадат по-добра логистика, без да се забравя и чисто икономическият ефект от спестяването на муниции.

Отбранителните мощности обхващат т. нар. активна и пасивна защита, както и средства за защитни информационни операции. Активната защита представлява система от противовъздушна отбрана, прехващачи на балистични ракети и на крилати ракети. Пасивната защита по същество предпазва от ракетна и въздушна атака посредством ранно предупреждение, мобилност и др. Защитните информационни операции имат за цел предпазване на информационната мрежа от вражески атаки.

Инфраструктурата като елемент на Новата триада включва всички лаборатории и заводи, както и съответните човешки ресурси, които участват в изобретяването, конструирането, поддръжката и модернизацията на другите два елемента. Това включва както ядрените лаборатории, така и военно-промишления комплекс, който произвежда оръжия, сензори, комуникационни системи и друго оборудване, необходимо за нападателните и отбранителните мощности. Отбранителната промишленост е уникален стопански отрасъл, защото освен чисто икономически функции тя изпълнява и функции, свързани с гарантирането на сигурността и отбраната на страната. Всяка страна, която цени свободата на гражданите и суверенитета си, се нуждае от ресурси за поддръжка на своята отбрана и сигурност. Величината на отбранителният сектор зависи от интензивността на заплахите за сигурността, от реакцията на държавата и от състоянието на националната икономика. Решенията по отбраната и сигурността и отделяните за тях ресурси се вземат от сложна държавна институционална система. Те са силно повлияни от политическата система на страната, както и от състоянието на международните отношения. Някои наблюдатели смятат, че зад тази идея се крие стремежа на американското правителство да заздравя често пренебрегваната национална ядрена инфраструктура.¹

Концепцията за модернизация и развитие на военната инфраструктура, така че тя да отговаря на новите условия за сигурност, не е нова по своя характер. Научно-техническата база на отбранителната промишленост вече е играла важна роля и в миналото. Например, мащабите на американската програма за стратегическа модернизация през 80-те години увериха съюзниците на САЩ в ядрения чадър, който Вашингтон им предоставя, и – в комбинация с Инициативата за стратегическа отбрана на президента Рейгън – накараха Съветския съюз практически да се откаже от надпреварата във въоръжаването. В по-ново време идеята за модерна отбранителна система се свързва с тенденцията за т. нар. Революция във военното дело, която набира скорост от

---

¹ Yost, David, Facing a New Nuclear Reality, Washington Post, July 21, 2003.

началото на 90-те години. Бързото развитие на технологиите и комуникациите в последното десетилетие оказва влияние както върху живота на гражданското общество, така и върху военното дело. Тази тенденция отразява виждането за промяната в системата на международните отношения и необходимостта от преосмисляне на основните видове сила – военна и невоенна – и тяхното приложение в бъдещи конфликти и войни.

В светлината на Новата триада традиционната концепция за отбранителна инфраструктура се замества от идеята за информационно-отбранителна. Според възприетите от Новата триада принципи, модернизацията и развитието на системите за командване, управление, комуникации, компютри и разузнаване (C4I) представляват един от основните приоритети. При кризи от военен характер информационно-отбранителната инфраструктура осигурява устойчив обмен на информация при стратегическото, оперативното и тактическото разгръщане на въоръжените сили. Тя допринася за ускоряване на обмена на информация между взаимодействащите войски, видовете въоръжени сили, както и предаването на директивите, заповедите и командите при подготовката на операциите. Новата отбранителна инфраструктура трябва да отговаря на високите изисквания за водене на бойни действия в съвременни условия, да осигурява информационното превъзходство над противника и оперативната и техническата съвместимост с националната армия и въоръжените сили на съюзниците.

Трите елемента на Новата триада са свързани чрез методите за управление, контрол и планиране. Управлението и контролът – включително и комуникациите между политици, командни центрове и пряко изпълняващи звена – позволяват санкционираната, комбинирана и ефективна употреба на нападателните и отбранителните мощности. Разузнаването е особено важно за идентифициране на заплахите, за изготвяне на стратегии за съдържане спрямо конкретни противници, за откриване на слабостите на врага, за прецизно насочване на удара и за ранно предупреждение, което ще помогне за повишаване готовността на елементите на триадата. Мирновременното планиране е необходимо за интегрираното и балансираното развитие на различните мощности на Новата триада и за изготвянето на координирани планове за нападение, отбрана и поддържане на инфраструктурата. Планирането в реално време позволява адаптиране на нападателните мощности, така че те да реагират адекватно на непредвидени заплахи, произтичащи от реални кризи и конфликти.

Стратегическите ядрени сили на Новата триада се разделят на оперативни и ответни сили. При тях се прилага вече традиционното структурно деление на бомбардировачи, междуконтинентални

балистични ракети и ядрени подводници. Разликата между оперативните и ответните сили е по отношение на бойните глави, а не на разпределението на силите. Оперативните сили се състоят от ядрени бойни глави, които са монтирани на балистични ракети, подводници и бомбардировачи и при необходимост могат да бъдат използвани веднага или в рамките на няколко дни. На свой ред ответните сили ще бъдат създадени, като на балистичните ракети или бомбардировачите се монтират допълнително ядрени бойни глави, а това ще стане като отговор на стратегически промени, криещи заплаха за позицията на Съединените щати. Този процес може да отнеме седмици, месеци и дори години, в зависимост от общия брой на бойните глави и съответните съоръжения, на които се поставят. Тези бойни глави ще дойдат от ядрения арсенал, като в процеса на преход между оперативни и ответни сили ще се промени само техният брой, а не структурата на силите като цяло.

Оперативните ядрени сили и ответните ядрени сили са предназначени за различни ситуации и опасности. Оперативните сили трябва да се справят с непосредствени и неочаквани ситуации, докато ответните сили имат за цел потенциални проблеми. Като цяло различните видове проблеми не са изчерпателно посочени в “Прегледа на ядрената стратегия”. Вместо това там се казва, че Съединените щати трябва да са подготвени за широк спектър от потенциални съперници, заплахи и опасности, някои от които могат да се проявят изненадващо. Отделни регионални сили, притежаващи оръжия за масово унищожение, са един от опонентите при непосредствените ситуации и опасности. Съгласно стратегията, сред тях влизат Иран, Либия, Северна Корея и Сирия. Посочва се още, че и Китай и неговият ядрен арсенал също трябва да се имат предвид. За сравнение, документът изключва сблъсък с Русия като непосредствена опасност, но с уговорката, че Съединените щати ще продължат да поддържат значителни ядрени мощности и да следят паралелните развития в Русия. Потенциалните ситуации са дефинирани като по-сериозни и непредвидими заплахи, които могат да се проявят и развият в дългосрочен план като резултат от значителна промяна в средата за сигурност. Примери за това са внезапната смяна на режим, при която на власт идва войнствено настроено малцинство, придобиването на оръжия за масово поразяване от враждебна държава и др.

По-широките цели на “Прегледа на ядрената политика” са да се идентифицират основните елементи в отбранителната политика на Съединените щати. Съгласно нея средствата на Новата триада трябва да потвърдят ангажиментите, поети към съюзниците и приятелите на САЩ; да разубедят опонентите от предприемането на враждебни действия; да

сдържат потенциална атака срещу САЩ и техните съюзници; и накрая, категорично да сразят врага като защитават собствената си и на съюзниците си сигурност. Тези цели обуславят развитието, разполагането и непосредственото използване на елементите на Новата триада. Същевременно тяхното изпълнение ще служи и за критерий относно ефективността и развитието на самата триада. По думите на Дъглас Фиът, Заместник-държавен секретар по въпросите на отбраната, Новата триада:

... поставя основата, чрез която някои от стратегическите изисквания за сдържане и победа над врага се преместват от ядрените оръжия към конвенционалните такива, както и към съответната отбранителна инфраструктура. Изграждането на Новата триада изисква поддържането на по-малък стратегически ядрен арсенал, усъвършенстване на инфраструктурата и развиване на съответната система за управление и контрол.²

Все още е необходима много работа по оформянето на трите елемента на Новата триада. Ядреният компонент на нападателните мощности трябва да се състои предимно от бойни глави с по-ниска мощност, които специалистите смятат за по-достоверни с оглед на политиката на сдържането. Отбранителните мощности се нуждаят от засилване на ролята на гражданската защита, което ще направи обществото по-сигурно. Наред с това трябва да бъдат приети планове за възстановяване в случай на атака, които ясно да приоритизират кои структури трябва да бъдат възстановени незабавно и т.н. От друга страна, някои от частите на Новата триада вече съществуват. Големи по мащаби и разнообразни като функции ядрени сили се създават и разполагат от десетилетия. Конвенционални оръжия с прецизно насочване са били използвани в бойни действия. През последните години се обръща особено внимание на подготовката за информационна война и на защитата на критичната информационна инфраструктура и мрежи. Съществуват и части от мащабна система за противовъздушна отбрана и защита от балистични ракети, станала особено актуална през лятото на 2007 г., когато Вашингтон предприе поредица от преговори с Полша и Чехия за разполагането на тяхна територия на части от противоракетния си щит. Отбранителната промишленост е добре развита и работи както за повишаване на бойните мощности, така и за засилване на отбраната. Въпреки това и трите елемента на Новата триада се

---

² Feith, Douglas, Statement for the Hearing on the nuclear Posture Review, February 14, 2002, p. 5.

нуждаят от значителни подобрения. Някои от аспектите са предимно на концептуално ниво. Освен това все още се прави твърде малко, за да бъдат съществуващите мощности интегрирани в една завършена и цялостна система. Стратегията за Новата триада изисква нападателните и отбранителните мощности, както и тези в съответната инфраструктура, да бъдат възприемани като единна система, оформяна от целите на отбранителната политика.

Един особено важен елемент от Новата триада, който все още не съществува, е системата за защита от балистични ракети или т. нар. ракетен щит. За нейното окончателно изграждане трябва да бъдат преодолени значителни технологични пречки. Подобна система трябва да има ниска степен на пропускливост спрямо идващите ракети, както и капацитета да се справя с различните контрамерки, които врагът може да предприеме в отговор на системата. Както всяка друга мащабна военна система, и ракетната отбрана трябва да бъде достижима на една разумна цена. В свое изказване директорът на Агенцията за ракетна защита към Пентагона предпазливо посочва, че въпреки напредъка към изготвянето на ефективна ракетна защита, до окончателната ѝ реализация остава още много време. Сегашните планове предвиждат наземна система с пет прехващача, които да осигуряват известна защита при внезапна атака (например срещу ракети, изстреляни от Северна Корея), по-сериозният вариант остава отдалечен в бъдещето. Поради това ракетният чадър продължава да бъде най-несигурният елемент в Новата триада. Ако този проект не успее да се изпълни, някои от предимствата на триадата ще останат не напълно осъществени или изобщо ще изчезнат. Сред тях са защитата от внезапни или погрешни ракетни атаки, както и обезкуражаващият ефект, който една завършена противоракетна система може да има върху потенциални агресори.

Концепцията за Новата триада представлява съществена промяна в мисията на ядрените – а и на конвенционалните – оръжия. Въпреки че тя е официално формулирана от Вашингтон, няма съмнение, че ще бъде взета под внимание и от всички останали ядрени сили. Така Новата триада ще се превърне в основен фактор, определящ ядреното съдържане през новия век. Това ни дава основание да разгледаме по-подробно нейната постановка и по какво се отличава тя от старата стратегическа триада, доминирала силовите отношения в продължение на половин век.

2. Анализ на Новата стратегическа триада

Формулирана за пръв път от Съединените щати, Новата стратегическа триада се отличава съществено от традиционната стратегическа ядрена триада, възникнала и развивала се в условията на

Студената война. Традиционната триада е родена преди повече от четири десетилетия, с пускането на вода на първата подводница с ядрени оръжия на борда си. Новата триада е още в ембрионален стадий на развитие. Традиционната триада бе насочена предимно срещу заплахата от ядрени удари или мащабна конвенционална атака от страна на Съветския съюз. Новата триада е устроена да действа срещу много по-широк кръг от заплахи и противници. Първоначалната триада се състоеше само от нападателни сили. Защитните възможности бяха съзнателно изключвани, поради страха, че могат да породят още по-голямо напрежение на базата на ускорена надпревара във въоръжението, както и защото могат да се използват като щит, под прикритието на който да бъде извършена първа изпреварваща атака. В допълнение, традиционната триада не включваше конвенционално въоръжение. Считаше се, че конвенционалните ракети с голям обсег на действие и информационната война нямат достатъчно мощ, за да заменят или дори за да допълнят ядрените оръжия. Като цяло старата триада бе създадена, за да се противопостави на изненадваща атака. Новата триада, със своята комбинация от ядрени и конвенционални нападателни и защитни възможности, може да окаже съдържашо влияние върху противници не само за момента, но и за по-продължителни периоди. Традиционната триада имаше за основна цел да съдържи потенциалния агресор и да успокои съюзниците. В случай на конфликт се предвиждаше управление на ескалацията и постигане на благоприятен за Съединените щати изход. За разлика от това, Новата триада отива много по-далеч и съгласно нея, в случай, че съдържането не сработи, целта е категорична победа над всеки враг и защита на САЩ и техните съюзници.

Тези различия между традиционната и Новата триада пораждаат редица изводи за начина, по който Съединените щати подготвят, предотвратяват и при нужда водят стратегически бойни действия с участието на ядрени оръжия. С течение на времето Новата триада може да създаде: 1.) допълнителни възможности за справяне с потенциалните врагове и опасности в променящите се условия на средата; 2.) по-малък ядрен арсенал и съответно по-ограничена роля на ядрените оръжия в стратегическата доктрина и 3.) съществена трансформация на стратегическите ядрени сили.

Новата триада поставя също и редица въпроси относно това, как САЩ ще планират и провеждат стратегическа война. За да са в състояние да пригледят ядрения си арсенал и стратегия към нововъзникналата триада, Съединените щати, както и всяка друга държава, трябва да инвестират солидни ресурси в усъвършенстването на конвенционалните удари, ракетната отбрана, управлението и контрола на разузнаването. Тези усилия ще увеличат възможността за

стратегическо съдържане и ще повишат оперативните и бойните качества на въоръжените сили. Част от съществуващия капацитет също трябва да бъде прегледана и трансформирана, за да отговаря на изискванията на Новата триада. Това включва усъвършенстване на инструментите, използвани за стратегическо планиране, така че политическото и военното ръководство да се адаптира и да избира бързо и гъвкаво между предварително планирани стратегии или нови възможности по време на динамични и рискови ситуации. Освен това технологичната база, мобилизационната готовност и отбранителната инфраструктура също трябва да бъдат модернизирани, за да могат да се приспособят към променливи ситуации.

Заради недискриминативния си и унищожителен ефект ядрените оръжия дълго време бяха считани от мнозинството лидери по света за оръжия, към които трябва да се прибегне, когато всички други възможности са вече изчерпани. Тяхната полезност като цяло се определяше от ограниченото, но иначе особено важно приложение: като съдържателен фактор срещу други оръжия за масово поразяване или срещу мащабна конвенционална атака, както и като решаващ военен фактор при масивен конфликт. До днес на практика те са изпълнявали само първата от тези функции. Занапред новото стратегическо мислене разширява ролята на ядрените оръжия, като ги комбинира и допълва с конвенционалните, така че да се създаде по-гъвкав подход към съвременните опасности и заплахи за сигурността. Тази гъвкавост ще бъде придобита с намаляване броя на ядрените оръжия в съответствие с изискванията на Новата триада. Големите арсенали от периода на Студената война позволяваха военните да развиват оръжия, оптимизирани за специфични задачи. Освен това голямото количество оръжия в резерв даваше гаранция срещу унищожителен вражески удар или техническа неизправност. Намаленият размер на ядрения арсенал при Новата триада изисква по-надеждни системи. Необходима е модернизация на вече морално остарелите ядрени оръжия, а така също е възможно и да се разработят качествено нови такива, които да са пригодени по-добре за нуждите на триадата и националната сигурност. Ще бъде необходимо известно време, за да може Новата триада да се развие, а елементите ѝ да сработят и да се адаптират един към друг. Ето защо е много вероятно ядрените сили след 2012 г. да се нуждаят само от намалената версия на ядрения арсенал от времето на Студената война.

Като добавя към ядрените оръжия и конвенционални, както и съответната отбранителна инфраструктура, Новата триада е категорично по-гъвкава от традиционната. В сравнение с ядрените, конвенционалните бойни възможности са много по-използваем на практика инструмент и имат по-широко приложение. За справка, над 35 000 конвенционални

ракети и бомби с прецизно насочване са били използвани от въоръжените сили на САЩ през последните десет години. Включването на информационните бойни възможности предлага допълнителни възможности за действие срещу враждебни режими, военни части и икономически структури. Развиването на защитни възможности позволява както затвърждаване на съдържането, така и защита срещу атаки, които не могат да бъдат съдържани. И накрая, отбранителната инфраструктура се оказва важен фактор при снабдяването на нападателните и защитните мощности, като освен това може да има и собствен принос към съдържането. Елементите на Новата триада, особено когато се използват в комбинация, й позволяват да бъде пригодена към много по-широк кръг от противници, видове конфликти и военни заплахи, в сравнение с традиционната ядрена триада, оптимизирана изключително за продължителен конфликт със Съветския съюз. Тази гъвкавост е особено важна в период, в който е особено трудно да се идентифицира всеки следващ конфликт и да се предвидят мащабите на много заплахи.

Мнозина военни анализатори смятат, че в някои от бъдещите стратегически кампании може да бъде използвана непознатата до сега комбинация от ядрени и конвенционални оръжия. Стратегическите военни доктрини на Съединените щати и Съветския съюз, а също така и на някои от останалите ядрени сили от периода на Студената война, бяха доминирани изключително от ядрените оръжия. Днес Новата триада предлага съвместно използване на конвенционални оръжия наред с ядрените. Трябва обаче да се отбележи, че и в момента на ядрените оръжия се отрежда основното място в стратегическото мислене и политика на съдържане; конвенционалните оръжия действат като спомагателен елемент и тяхната роля трябва да се развива допълнително.

Ядрените и конвенционалните оръжия могат да бъдат комбинирани по различни начини. Например операция с конвенционални бойни средства в началото на конфликта може да отслаби чувствително силите на врага, преди още да се е стигнало до ядрен удар. Противовъздушната отбрана (в т. ч. и антибалистичните ракети) може да бъде блокирана с прецизни въздушни удари или информационна война. Последната може да наруши значително и функционирането на комуникациите на противника и координацията на оръжейните системи. В рамките на подобни стратегически атаки, провеждани с конвенционални средства, ядрените оръжия ще имат ролята на ключов елемент, запазен за отделни, изключително важни цели, които са устойчиви на конвенционална атака. Ядрени удари в последствие могат да бъдат използвани срещу намиращи се на голяма дълбочина обекти, например ракетни силози или складове на оръжия за

масово поразяване, които могат да се намират на стотици метри под земята. Въпреки гореспоменатото приложение на конвенционалните оръжия за отслабване на врага, ядреният арсенал остава основният избор, ако целта е физическо разрушение на обектите и сломяване волята на съперника.

Новата триада осигурява достатъчно възможности и за защита на териториалната цялост на страната, и за обезпечаване целостта на националната отбранителна инфраструктура. И активните, и пасивните защитни способности могат да се справят с удари от страна на врага, нанесени въпреки комбинацията от ядрени и конвенционални бойни действия. В зависимост от тяхната ефективност, тези защитни способности могат да изпълняват и своеобразен съдържащ ефект като демонстрират, че държавата е готова да понесе и издържи на мащабна атака, включително и с оръжия за масово поразяване.

Интересен е въпросът, свързан с дилемата, дали формулирането на Новата триада трябва да доведе и до създаването на ново ядрено оръжие, което да се вписва в новата стратегия и – при необходимост – в практическото ѝ прилагане. В частност дебатът в специализираните кръгове се води относно това, дали е необходима нова бомба с прецизно насочване, способна да прониква на голяма дълбочина и да поразява критичната инфраструктура на врага, но същевременно с по-малка мощност, така че да се избегне смъртоносният радиационен ефект. Някои от противниците на тази идея изтъкват цялостната вреда от ядрените оръжия сами по себе си, докато по-умерените критици просто отбелязват, че подобно оръжие ще е изключително в експериментална фаза и с неясен ефект. На свой ред други смятат, че подобно оръжие ще представлява истинска революция в развитието на ядрените оръжия. Те твърдят, че подобно оръжие ще е способно да унищожава обекти, скрити дълбоко под земята като ракетни силози и др., използвайки много по-малка мощност в сравнение с досегашния начин това да бъде постигнато. Независимо от гледните точки, разработването на подобно оръжие отнема много време и ресурси и до голяма степен принадлежи на бъдещето. Все пак то е още едно доказателство, че Новата триада е ориентирана към бъдещето и приема качествено нов подход към стратегическите бойни действия.

Съединените щати не са единствената държава, която преосмисля ролята на ядрените оръжия и основите на съдържането. Засега Русия е единствената държава – поне на теория – която разполага с необходимия арсенал, за да приложи реално Новата триада в своята отбранителна политика. Ето защо тя следи ставащото във Вашингтон и взема съответните мерки, които да отрази в ядрената си доктрина. Основният интерес на Москва към Новата триада произлиза не само от факта, че

Съединените щати са суперсила, чиито действия и планове трябва да бъдат внимателно анализирани, но и от желанието на самата Русия да модернизира ядрения си арсенал и да адаптира стратегическото си мислене към най-новите тенденции. Докато по времето на Студената война Съветският съюз можеше да разчита както на могъщ ядрен арсенал, така и на подобаваща конвенционална мощ, които да изпълняват ролята на сдържането, днес Москва гледа на своите ядрени оръжия като на единствен инструмент за това. Конвенционалните сили на страната претърпяха значителна криза в началото на 90-те и ядрените оръжия са възприемани като гарант на политиката на сдържане. В руските военни и политически среди е разпространено виждането, че модернизацията на съществуващия ядрен арсенал и трансформацията на стратегическото мислене са жизненоважни за политическата цялост на страна. Засега Москва не е обявила официално “свой” вариант на Новата триада, но няма съмнение, че нейните плановици и стратегии следят отблизо процесите във Вашингтон. Останалите членки на Ядрения клуб не разполагат с необходимия арсенал и ресурси, за да реализират на практика Новата триада в своята цялост, но със сигурност са готови да оптимизират своята стратегия според възможностите си и съобразно с нейните постулати.

Гореспоменатите приложения на Новата триада показват широкия набор от възможности, които нейните елементи предлагат. Въпреки това редица експерти и военни анализатори са склонни да подложат новоформулираната триада на критика. В действителност тя отразява закономерното разбиране, че стратегическата ядрена триада от времето на Студената война е вече морално остаряла. Ядрените стратегии и надпреварата във въоръжаването от този период бяха разглеждани изключително като част от съветско-американския баланс. Днес, когато Съветският съюз не съществува, а международната сигурност е белязана от качествено нови заплахи, е необходима трансформация както на самата теория на ядреното сдържане, така и на нейния основен инструмент – стратегическата ядрена триада. Очевидно е, че не само Съединените щати, но и редица други ядрени държави ще използват Новата триада под една или друга форма, за да се подготвят за предизвикателствата на двадесет и първи век. За момента само Русия има необходимия капацитет за това, но специалистите очакват Китай също скоро да тръгне по пътя на качествената модернизация на ядрения си арсенал. Днес стратегическата триада на Индия и Пакистан е непълна дори по старите стандарти – те притежават само ракети и бомбардировачи, но анализите сочат, че Индия може да придобие и третия елемент най-късно до 2008 г. Веднъж сторила това, най-вероятно политиките и военните в Делхи ще се опитат да последват примера на

останалите ядрени сили. Единствената държава, която се отказва от концепцията за ядрена триада изобщо, е Великобритания. Макар да е малко вероятно някоя държава да успее да изгради цялостната рамка на Новата триада до 2017 г., какъвто е предварителният американски план, тази тенденция премахва традиционната политика и стратегическо мислене от времето на Студената война и представлява изключително важна стъпка към трансформирането на националните отбранителни способности. Приложението на теорията за ядреното възпиране и на Новата триада в новите условия на сигурност ще бъде по-подробно разгледано в следващата глава.

(Следва продължение.)